

MORGONBRIS

Nr 1. Arbeterskornas tidning — Utgiven av Kvinnornas Fæckförbund. Mars 1907.

Ogifta och övergivna mödrar.

Vid innevarande riksdag ha väckts två motioner med syfte att åstadkomma en förbättring av den ömkansvärda ställning som för närvarande tillkomma de ogifta av vederbörande män övergivna mödrarna och deras barn.

I den ena motionen, av hr P. Pehrson i Österby, anhålles att riksdagen ville i skrivelse till k. maj:t begära förslag till mera effektiva bestämmelser än de nu gällande angående utom äktenskapet födda barn och deras mödrar i syfte att bättre tillvarataga deras rätt gent emot barnafadern.

Den andra motionären, professor Fahlbeck, begär likaledes en skrivelse till k. maj:t med anhållan om ett lagförslag, men som skulle omfatta dessa barns och deras mödrars hela rättsliga ställning. Båda motionärerna framhålla i sina motiveringar de svårigheter och orättvisor som en ogift mor och hennes barn ha att kämpa emot samt samhällets skyldighet att söka underlätta denna kamp och bereda dessa människor möjlighet att bli nyttiga och nöjda samhällsmedlemmar.

De flesta av de önskemål, som av de båda motionärerna uppställas angående de begärda lagförslagen äro helt säkert ägnade att, om de uppnås, verkligen göra livet lättare för dem som det här är fråga om. De sammanfalla också till stor del med de krav som i denna sak framlades av den socialdemokratiska kvinnokonferensen. Särskildt glädjande är professor Fahlbecks önskan att barnet

må förbli hos modern åtminstone de första åren.

En sådan anordning skulle bli av den allra största betydelse. Först och främst för barnets hälsa, då det ju är ett omvinstligt faktum att de barn som näras vid modersbrösten i genomsnitt äro betydligt friskare och mer motståndskraftiga än

ALMA SUNDQVIST

s. k. flaskbarn. Och många mor skulle helt säkert se hela tillvaron i ett nytt ljus om hon själv finge vårda och fostra sitt barn, i stället för att nödgas lämna det åt främmande, och häri finna det bästa moraliska stöd mot frestelser av allehanda slag.

Ett medel att nå därhän vore upprättande av hem, där de ogifta mödrarna kunde få bo med sina barn kortare eller längre tid, hem, där de fingo arbeta och där de också kunde få undervisning såväl i barnavård som i vissa yrken.

Ett par av prof. Fahlbecks önskemål äro däremot föga tilltalande. Han tycks

nämligen vilja att lagen skall stadga att barnet alltid skall uppfostras i modrens samhällsställning. En sådan bestämmelse vore orättvis och skulle dessutom om den bokstavligen tillämpades, kunna leda till verklig grymhet. Intet barn bör på förhand uteslutas från möjligheten att få en gynnsammare levnadsställning än föräldrarna haft. Likaså vore det nog ganska farligt om, såsom prof. Fahlbeck önskar, lagen komme att innehålla en bestämmelse om att en »lösaktig» mor ej själv finge ha sitt barn om hand. Uttrycket lösaktig kan nämligen ge rum åt de mest skilda tolkningar. Det finns t. ex. personer som anse att en ogift kvinna som har ett barn i och med detta är lösaktig.

Barn böra visserligen skyddas även mot vanvård av föräldrar, men detta bör ske genom andra bestämmelser som gälla både inom och utom äktenskap födda barn.

Emellertid, hur glädjande det än är att vi möjligen ha utsikt till en rättvisare och humanare lagstiftning på detta område, böra vi dock ej glömma att det nu rådande eländet kan minskas även på ett annat sätt. Man kan nämligen försöka minska antalet av dessa olyckliga mödrar och deras barn genom att arbeta för att höja ansvars känslan hos både män och kvinnor gentemot alstrandet av nya liv. Ett mäktigt medel härtill är upplysning. Särskildt bland kvinnorna råder f. n. en gränslös, häpnadsväckande okunnighet om könslivet och vad som därmed sammanhänger. Av denna okunnighet och den därmed följande lättrogheten använda sig också många samvetslösa män, utan tanke på de olyckor som härav kunna uppstå för kvinnan och barnen.

En stor del av dessa olyckor skulle helt säkert aldrig inträffa om kvinnan vid

unga år erhöle mera kunskap i dessa ting och om de därtill, mer än nu i allmänhet är fallet, fostrades till självständigt tänkande varelser.

Alma Sundqvist.

Till ovanstående ville vi endast tillägga att det var dr Alma Sundqvist som inledde motionerna i denna fråga på Soc.-Dem. Kvinnokonferensen. Att hon lyckades att på ett klart och utredande sätt belysa ämnet, därom tro vi alla ombuden äro ense.

Doktor Alma Sundqvist hör till de yngre av Stockholms kvinnliga läkare. Hon har sedan 1901 idkat enskild praktik, men är även anställd vid stadens poliklinik för kvinno- och könssjukdomar hos kvinnor.

Bland arbetarklassens kvinnor har hennes namn en god klang, och detta icke endast såsom läkare, ty vi veta att hon hyser frisinnade åsikter, samt så långt hennes strängt anlitade tid det tillåter, arbetar för lösningen af kvinnornas nutidsfrågor, däribland rösträttsfrågan, och i övrigt alltid ställer sina kunskaper och sin tid till disposition, där hon anser sig kunna göra nytta. Sålunda har hon hållit ganska många föredrag för kvinnorna, bl. a. en serie sådana om kvinnlig hygien. Dessa senare för överfulla hus.

Dock, det som gör henne mest avhållen och värderad är hennes sympatiska älskliga karaktär, vilken lyser fram under det allvarsamma yttre. Människorna och isynnerhet kvinnorna fästa nu en gång så mycket avseende vid det individuella hos en person. Det är så naturligt, tycker man, att hon just valt kvinnoläkarens yrke som sitt livskall, ty hon äger förmågan att förstå kvinnornas lidanden och svagheter, såväl som deras förutsättningar ifråga om att vinna framgång i livskampen, och detta lägger hon alltid i sina föredrag så tydligt i dagen. Därför bliver hon aldrig för kvinnorna endast läkaren, utan även den förstående och varmhjärtade kvinnan.

Doktor Sundqvist var närvarande på konferensen även då skyddslagsfrågan var under debatt samt deltog i diskussionen. Vi bringa henne härmed konferensens tack!

Socialdemokratiska kvinnokonferensens protokoll äro nu utkomna och komma i dagarne att utsändas till alla ombud och deras organisationer.

Kvinnoklubbar eller andra föreningar, som önska uttaga protokollen till försäljning, böra rekvirera snarast från Kvinnornas fackförbunds expedition, Folkets hus, 4 tr., Stockholm. Priset är 25 öre pr styck.

Nästa nummer av 'Morgonbris' utkommer omkring den 20 april. Insänd rekvisition till *Kvinnornas fackförbunds expedition, Folkets hus, 4 tr., Sthlm.*

O, vita, vita blomma.

*O, vita, vita blomma
från ljusa feers land,
du är för späd att brytas
och skändas af min hand.*

*Du står där ren, men smutsas
av vägens sand och grus
och vissnar blott i tränad
till lifvets sol och ljus.*

*Du står där vit och ensam
bland törne och bland sten
och längtar efter solen,
men vissnar i dess sken.*

*O, blomma, vita blomma
snart kommer hösten grå,
då skall du, solens dotter,
till mulden återgå.*

Leon Larsson.

Kvinnornas fackförbunds kongress.

Dagarne den 25—26 jan. avhölls i Sthlm Kvinnornas fackförbunds första kongress. Det var under stor väntan och glädje som detta emotsågs av förbundsmedlemmarne, icke minst av förbundsstyrelsen, helst de utaf dem, som från förbundets bildande arbetat inom styrelsen och kämpat energiskt mot alla motgångar som hopat sig. För dem hade önskemålet ofta varit att kunna komma så långt att de kunde få vara med när landsorten kunde inbjudas att sända ombud att närvara då förbundets angelägenheter bestämmes. Det var därför mycket glädjande att se att i landsorten varit rådande samma önskemål, vilket visade sig däruti att alla landsortsafdelningar på en när, sände ombud till kongressen. Vid kongressens öppnande fick man äfven af fru Sterky en överblick över förbundets uppkomst, de många och stora svårigheter som förbundet hade haft och har att kämpa med och det stora arbete som detta förbund har framför sig och dess otvivelaktigt nödvändiga existens då man tänker på de stora skaror af kvinnliga arbeterskor som finnas och som stå utanför organisationen, vilket är ett stort fält för Kvinnornas fackförbund att arbeta i.

De viktigare frågorna som lågo till behandling sedan års- och revisionsberättelsen vederbörligen blivit genomgagna, godkända o. s. v. Så var det förslag till ändring af förbundsstadgarne, varvid förslag till helt nya moment och paragrafer förelåg, såsom att Kvinnornas fackförbund skulle hava inom förbundsstyrelsen en helt aflönad förtroendeperson

och äfvenså bestämmelser om att förbundet skulle hava kongresser. Allt detta ansågs af kongressen som nödvändigt och godkändes.

Vidare förslag om bildandet av en sjukkasse inom förbundet. Förbundsstyrelsen hade gått i författning om och skaffat en grundfond, genom att vid den sist avhållna basaren avsätta tombolvinsten till detta, men efter noggrann diskussion kom kongressen till det resultatet att bordlägga förslaget till kommande kongress, emedan frågan ansågs för tidigt väckt och grundfonden för liten, men under tiden skall förbundsstyrelsen öka och förvalta fonden på bästa möjliga sätt. Frågan »efter vilka grundlinjer förbundet bör organisera sig» väckte en livlig diskussion, beroende dels på lagerskrädderiarbetarnes beteende emot sina sömmerskor (s. k. hjälperskor) emedan dessa nu bildat egen organisation och därigenom naturligen nu finga större rörelsefrihet att ordna sina egna krav än förut, då de stodo inom samma förening som lagerskräddarne, ävensom Skrädderiarbetareförbundets gjorda uttalanden vid en konferens nere i Skåne, nämligen att, de nu skulle organisera kapp- och klädningssömmerskor. Detta hade väckt en formlig indignation bland förbundsmedlemmarne då alla veta, att såväl kapp- som klädningssömmerskor hade funnits i stor utsträckning även när Skrädderiarbetareförbundet bildades, men dessa aldrig förrän nu, då dessa litet varstans äro organiserade och anslutna till Kvinnornas fackförbund, gjort försök att vilja organisera dem. Diskussionen sammanfördes i följande uttalande:

»Med erkännande av det praktiska i att, i enlighet med de uttalanden som gjorts vid Landsorganisationens kongresser och representantsskapsmöten, i en framtid söka samla så många yrkesgrupper som möjligt i samma förbund för att därigenom erhålla starka fackförbund, måste vi dock framhålla att tiden därför ännu ej är inne. På grund af denna vår uppfattning uttalar kongressen sin protest mot att Sv. skrädderiarbetareförbundet upptager sådana föreningar som rätteligen böra tillhöra Kvinnornas fackförbund, exempelvis kappsömmerskor. Kvinnornas fackförbund har, därför att kvinnorna ännu i många afseenden stå så långt efter männen, en stor mission att fylla. Vi vädja därför till Sv. skrädderiarbetareförbundet, att detsamma måtte upphäva sitt vid senaste kongressen fattade beslut angående kappsömmerskorna och överlåta till Kvinnornas fackförbund att organisera sådana sömmerskor som ej arbeta inom herrskrädderiyrket. Vi anse oss också äga rätt att i vårt förbund å upptaga skrädderiarbetarnes hjälparbeterskor, som ju ej gärna kunna stå i samma fackförening som sina arbetsgivare. Detta bör ej förutnämnda förbund, som ju är gammalt och stabilt, falla sig svårt, helst som vi ha oss bekant att nämnda förbund vid föregående tillfällen, då Kvinnornas fackförbund ej existerat, visat sig mycket ovilligt att inom sig upptaga dylika föreningar.»

»Vilka grundaftal böra avdelningarna söka genomföra i sina arbetsavtal?» var nästa fråga och framkom vid diskussionen en mängd detaljer hur olika förhållandena äro på arbetsplatserna inom samma yrke, angående styckarbete, ackord, timlön, arbetstid och övertidsbetalning o. s. v., varför kongressen enade sig om följande uttalande i frågan:

»Kongressen uttalar, att förbundsavdelningarna vid kommande lönerörelser böra arbeta för:

a) att bortskaffa det ur såväl solidaritets- som humanitetssynpunkt olämpliga och nedtryckande styckarbetet och i stället införa timpenningssystem, dock må å de platser där avdelningar anse det nödvändigt, tillåtas ackordsarbete, dock så att medlemmarnes löner ej understiga den i avtalet bestämda minimilönen;

b) att för övertidsarbete fordra 50 proc. för de två första övertidstimmarna. För längre övertids- samt söndagsarbete 100 proc.;

c) att arbetstiden bör såsom en övergångsform till socialdemokratiska programmet om normalarbetsdag, f. n. bestämmas till 9 timmar pr dag. Lördags- och helgdagsaftnar slutas arbetet kl. 2 e. m. samt är 1 maj fridag.

Sedan diskuterades om tidningen »Morgonbris» och uttalades allmänt förnöjelsen över tidningen, om dess gedigna och fina innehåll och densamma goda verkan i agitationen för idéerna bland kvinnorna. Efter flere gjorda uttalanden i den riktningen och med tack till tidningens redaktis fattades beslut om att tidningen skulle utgivas litet oftare, till att börja med sex gånger om året och att formatet skulle ändras och bliva något mindre, men med ökade sidantal, valdes fru Sterky enhälligt att som hitintills vara tidningens redaktis.

Frågan om Kooperationen stod även på dagordningen och vid diskussion av densamma kom man nästan utslutande in på diskussion om »Kooperativa syfabriken Linnéa», och ställdes uppmaningar till alla, att på allt sätt stödja och främja företaget genom köp av andelar och köp av fabriken varor; till landsortsombuden ställdes en uppmaning att försöka få Linnéas verksamhet känd så att rekvisitioner även kunde komma från landsorten. Det förelåg även en skrivelse från »Linnéa» i vilken de begärde att kongressen skulle bevilja ett lån av 300 kr. av förbundet, vilket kongressen biföll.

Till följd av att de flesta arbetsplatser inom sömnadsbranschen äro lämnade utanför all yrkes- och sundhetsinspektion, upptogs även till behandling skyddslagstiftningsfrågan och förelades ett uttalande som förbundet för ett par år sedan gjort på ett av förbundsstyrelsen utlyst och avhållet stort möte för belysande av dessa ofta olidliga förhållanden som äro rådande på arbetsplatser. Uttalandet antogs och förslaget att densamma skulle föreläggas den stundande socialdemokratiska Kvinnokonferensen godkändes. Förslaget har följande lydelse:

Enligt de upplysningar som å kongressen framkommit om de upprörande missförhållanden som existera å de flesta arbetsplatser, vilka huvudsakligen drivas med kvinnlig arbetskraft, uttalar kongressen sin skarpa protest mot det florerande utsvältningssystemet, med lång arbetstid, dålig aflöning, osunda arbetslokaler, varigenom kvinnorna på ett upprörande sätt utplundras och försvagas och skola vi arbeta för att genom en fast och säker organisation bringa även kvinnorna möjligheter att tillvarataga sina intressen.

»Böra förbundsafdelningarna tillhöra det Socialdemokratiska partiet?» var nästa punkt på dagordningen. Af diskussionen kunde man icke alls förnimma, att kvinnorna voro rädda för att få fackföreningarna »socialistiska», som det heter av arbetsgivare, då de skola klämma efter föreningarna. Av följande uttalanden framgår det huvudsakligaste av diskussionen:

Då arbetsklassens intressen ej kunna tillgodoses enbart genom den fackliga organisationen utan även politisk organisation är ovillkorligt nödvändig, om arbetarna skola kunna genomföra sådana reformer och lagar som kunna gagna dem, så måste det anses som en självklar följd att fackföreningarna tillhöra socialdemokratiska arbetarepartiet. Kongressen uttalar därför den åsikten att de av förbundets avdelningar som ännu ej tillhöra, böra ingå i resp. arbetarkommuner.

Ännu en diskussionsfråga förelåg, nämligen »Vilken litteratur böra arbeterskorna intressera sig för?» Det såg kanske litet egendomligt ut, att denna fråga kommit upp som diskussionsämne på en fackförbundskongress, men styrelsen var ense om att det många gånger är just den dåliga och osunda litteraturen, som finnes så lätt tillgänglig, genom att den kommer ut i häften och fås genom prenumeration vilken ofta åtföljes för reklams skull med någon sorts premieutdelning, ävensom den myckna följetongsläsningen, som mycket hindrar oss i organisationsarbetet bland arbetarkvinnorna, emedan den hindrar dem att klart tänka och reflektera, vilket nödvändigt måste väckas till liv hos arbetarkvinnorna. Numera är det icke så svårt att kunna komma i tillfälle till att skaffa sig god litteratur sedan Arbetarebiblioteken vunnit så stor utbredning och därför ville kongressen giva alla arbetarkvinnor en uppmaning att försöka läsa det som giver upplysning och kunskap i en mängd frågor, ävenså att alltid försöka uttala protest mot den dåliga litteraturen. För dem som ville sätta sig in i arbetarrörelsen är det nödvändigt att läsa partiets broschyrer och den moderna skönlitteraturen skola vi även läsa emedan den vidgar blicken i många frågor. Ett förslag framkom att allt emellanåt i Morgonbris införa en förteckning över lämplig litteratur, vilket vann kongressens bifall.

De företagna valen av förtroendeperson, styrelse och revisorer hade utfallit sålunda: Ordf. och förtroendeperson frkn

Signe Svensson, Sthlm. Övriga styrelsemedlemmar blevo fruarna Anna Sterky och Anna Pettersson samt frk:n Hilma Larsson, Jenny Karlson, Hildur Lindblom och hr Aug. Östberg. Tillsuppleanterfrk:n Isidora Andersson, Greta Persson och Inis Österberg. Till revisorer valdes frkn Mina Lindgren, hr V. Vestberg och fru Anna Johansson, med frkn Frida Åhman som suppleant.

Som styrelsen nu kommer att bestå av 7 medlemmar, i stället för 9, så var det några som avgingo. Dessa voro fru Anna Johansson, som har varit förbundets kassörskas alltsedan det bildades och som varit med i alla dessa bekymmersamma tillfällen då det sett ut som om det skulle bliva totalt »läns» i kassan, men har hon alltid varit vid godt mod och alltid vid första givna tillfälle varit den som energiskt arbetat för att fyllaluckorna, utan att därför förbundsmedlemmarne behöft känna något därav. Jag tror nog det är få av våra medlemmar som så värst mycket bekymrar sig därom, utan tro de naturligtvis att kontingenten som erlægges skall räcka till allt, men det är nog inte så.

Till fru Johansson äro vi alla skyldiga säga ett »tack», för hennes sträv-samma och noggranna arbete för förbundets angelägenheter i alla de år hon med omtanke varit förbundets kassörskas, och tror jag att alla förbundsmedlemmarne härmed vilja bringa fru Anna Johanson detta.

Vidare var det fru Maria Israelsson-Lundkvist, frkn Betty Strand och frkn Greta Persson som avgingo och vilja vi säga dem ett »hjärtligt tack» för deras energiska arbete.

* * *

Det väsentligaste av kongressens förhandlingar har härmed delgivits, dock är det icke nämnt något om att kongressen även beslutade att höja kontingenten med 10 öre i månaden till förbundet. Det blir kanske svårt för ombuden att för avdelningarna förklara, varför de röstat på denna förhöjning. Vi skulle ju här kunna uppgiva en mängd skäl varför denna förhöjning måste vidtagas, men göra det icke emedan jag icke tror att det finnes några medlemmar som äro så trångsynta att de fordra en redogörelse utan förstå sakens nödvändighet och icke på allvar motsätta sig detta, väl vetande att man ingenstans kommer utan medel och att det här är de gemensamma medel som är styrkan, ävensom att det är klart för dem att den kontingent som erlægges icke är tillräcklig utan måste utfyllas av förbundsstyrelsen vid tillfällen då den kan åstadkomma tillökning i kassan genom basarer och dylikt.

Vid denna kongress som så förvåntansfullt emotsågs, blev ej heller någon besvikenhet känd, åtminstone från förbundsstyrelsens sida. Särskild glädje kände densamma över att finna landsorten så väl och stiligt representerad och för de goda inlägg som gjordes af dem vid debatterna.

Fru Sterky avsåde sig kandidaturen vid styrelsevalet på den grund att hennes tid var så strängt upptagen och dessutom ansåg hon sig kunna undvaras nu, sedan förbundet beslutat tillsätta en helt aflönad förtroendeperson som sköter om förbundets angelägenheter. Hon bringades dock genom ombudens energiska uppmaningar att mottaga återval och hälsades detta med allmän glädje och tillfredsställelse.

Kongressen avslutades med några hjärtliga ord av fru Sterky som tackade alla ombuden för den uppmärksamhet, det noggranna arbete och de goda riktningarna de givit frågorna och kunna vi tillfullo instämma att alla kunna vara tillfredsställda med resultatet. Härjämte riklade fru Sterky några ord till tack till den avgående styrelsen.

Kongressen avslutades med ett fyrfaldigt leve för Kvinnornas fackförbund samt avsjungandet af »Arbetets Söner», och så var denna första kongress av Kvinnornas fackförbund avslutad.

S. S.

En sommarros.

Hej, det slarvar ett levande liv
 Uti plankor och båtar och taljor
 Vid sjön står ju sommarens viv
 Uti uppvikta kjolar vid sumpar
 och baljor,
 Och hon tvättar ju byxor, kjolar
 och liv —
 Hon vet ej en gnista av tidsfördriv,
 Hon blott sköljer och vrider och
 gnor
 Och torkar och svettas och gnuggar.
 Hon är tvätterska, fästmö och mor.
 Hon är brynt under tofhårets
 luggar.
 Och vinden fladdrar förbi där sin
 kos,
 Och jag tycker den kvinnan är
 sommarens ros.

Vildmarkens son.

Lucifer 1902.

Var är kvinnan?

Bland de klagomål som bruka riktas mot den nya tiden, är det särskildt ett, som med synnerlig schvung kastas fram av den monopoliserade moralens väktare, och det är, att denna tid har så liten respekt för den gamla goda samhällsgrundvalen: äktenskapet och hemmet. Man är på berörda håll a priori på det klara med att upplösningstendenserna på detta område uteslutande äro att skriva

på räkningen af den där generellt så kallade »tidens ondskas», som rifver ned allt blott för nedrivandets egen skull, och gör sig aldrig det minsta besvär att undersöka de naturliga och historiska orsakerna till att de gamla »märkena» icke längre vilja blifva stående.

Och ändå ligga dessa orsaker där och var så nära till hands, att man kan, som det heter, taga därpå med händerna. När man t. ex. talar om hemmet och dess betydelse, är det sålunda i främsta rummet *kvinnan* och hennes nutidsroll som tarva att tagas med i räkningen, och denna faktor torde äfven i väsentlig mån spela in i vårt specifikt svenska nationallyte, nämligen den överhandtagande smaken för ett uteliv utöver tillgångarne, för vräkigheten och snobberiet såväl inom som utanför hemmets sfär. Vi tänka naturligtvis härvid särskilt på över- och medelklasskvinnor — underklassens kvinnor har ju, gunås så visst, så litet att snobba med.

Den gamla husmoderstypen, som så strängt höll på hemmets helgd och satte sin högsta uppgift att sprida ljus och trefnad i detta — till billigast möjliga pris — denna typ, vars hela kraft och intresse koncentrerade sig på hushållets förståndiga ordnande, på barnens rationella uppfostran »i tukt och herrans förmaning» och mannens trevnad vid den husliga härden, den är i det närmaste utdöd, och i dess ställe har kommit en annan, för vilken den modärna tidsandan alltmera brutit ner skrankorna så i ondt som godt.

Man må nu vara av vilken mening som helst om denna kvinnans frigörelse och dess verkningar i moraliskt och socialt hänseende, ett är visst, och det är att hemlivet i den gamla formen icke kunnat undgå ett därav lida ett väsentligt avbräck. Och med allt erkännande åt det goda som denna frigörelse fört med sig med hänsyn till kvinnans rätt till samma individuella och sociala utvecklingsmöjligheter som mannen, kan man näppeligen förbise, att medaljen även här har en ganska ful fränsida, nämligen just kvinnans indragande i detta depraverande och ekonomiskt ödeläggande uteliv, som kräver en så dryg tribut av vårt folks arbeteförmåga och livskraft. Även här är rum för den gamla vanliga frågan: »Hvar är kvinnan?» och svaret är sannerligen icke svårt att finna af bibelns ord: »det är icke godt för mannen att vara allena», har den modärna bourgeoiskvinnan gjort en allt vidsträcktare tillämpning utanför hemmets trånga murar; att »dela *lett*» med mannen i kampen för tillvaron ligger vilja mindre för henne än att »dela *lyft*» med honom i nöjeslivet. Ibsens Nora och hennes ideella krav, Björnsöns Svava och hennes »handskemoral» hava verkat vida mindre underminerande på hemliv och familjeideal än denna af mannens utelivstendenser smittade kvinna, som inte ställer högre anspråk på »likställighet» än att så långt som möjligt få dela de dåliga manliga vanorna. Att sitta vid mannens sida på guldkrogarne och deltaga i hans libationer, detta är ett frigö-

relseideal som den modärna borgarkvinnan redan realiserat i rent af ohygglig grad; och mannen å sin sida har ju därmed alltid funnit ett sätt att frigöra sig från sparlakansläxorna, fastän gud skall veta, att priset står honom mycket dyrt — långt dyrare än räkningen på restauranten gifver vid handen.

Vilken skillnad är det icke på konvenansbegreppen i detta hänseende nu för tiden och blott för en tjugufem år sedan! Då ansågs det nära nog som ett brott mot god ton, att en kvinna gick in på en restaurant, och särskildt den unga flickan kunde aldrig deltaga i nöjeslivet utan att vara tillbörligen garderad med »förkläde». Det är ju godt och väl att denna förvända konvenans blivit aflyst, men gud vet, om den motsatta ytterlighet, som kommit i dess ställe, är något bättre, i vart fall torde den nästan komma mera skada åstad. De, som hålla på äktenskapet som samhällsmoralens högsta inkarnation, borde här ha en dryg räkning att göra upp med den mondäna damen med de lysande toaletterna och de fina vanorna. Den nutida unge mannens motvilja för äktenskapet härrör säkerligen icke endast från hans kärlek till ungarlivanorna och hans »lösa» moral, utan i många fall lika mycket från hans berättigade fruktan för den dyra lyxartikel, som en fru i våra dagar ofta representerar, och hans ekonomiska oförmåga att tillfredsställa de höga anspråk en sådan fört med sig från äfven ett vanligt medelklasshem. Han behöver blott göra en titt in på en mondän restaurant, där publiken kanske ofta ända till 50 procent utgöres af damer, för att få afskräckande exempel i tillräcklig mängd. Hur lockande än mången gång hemmets ideal kan hägra för honom, med en hustru af den vanliga societetskalibern vet han, att detta ideal i kanske nio fall af tio blir en tom och dyr illusion. Det är då icke att undra på, att han föredrager uteliv *utan* äktenskap framför ett uteliv *med* äktenskap, som alls inte ger honom någon reel behållning, men kostar mångdubbelt mera.

Kvinnans likställighets- och frigörelsesträvan har förvisso en stor uppgift att fylla i utvecklingen, och den representerar i sin ideella form säkerligen ett högre sedligt moment i denna utveckling. Men den materiella art af denna frigörelse, som röjer sig i kvinnans tilläggande af mannens dåliga vanor och böjelser, är långt ifrån något framstegstecken. Att höja mannen upp till en finare och ädlare smaknivå borde vara en moralisk värnplikt för våra dagars kvinna så utom som inom äktenskapet; han borde känna sin frigörelse som en frigörelse för hennes bästa ideella krafter att taga upp kampen mot tidens neddragande och förråande tendenser och att rycka mannen upp ur njutningsseriets malström, detta icke blott för mannens egen skull, utan ock för det framtidens släkte, som »danar på mödrarnes knän». Så vidt hon verkligen har någon tro på sin sedliga uppgift i samhället och på möjligheten af ett

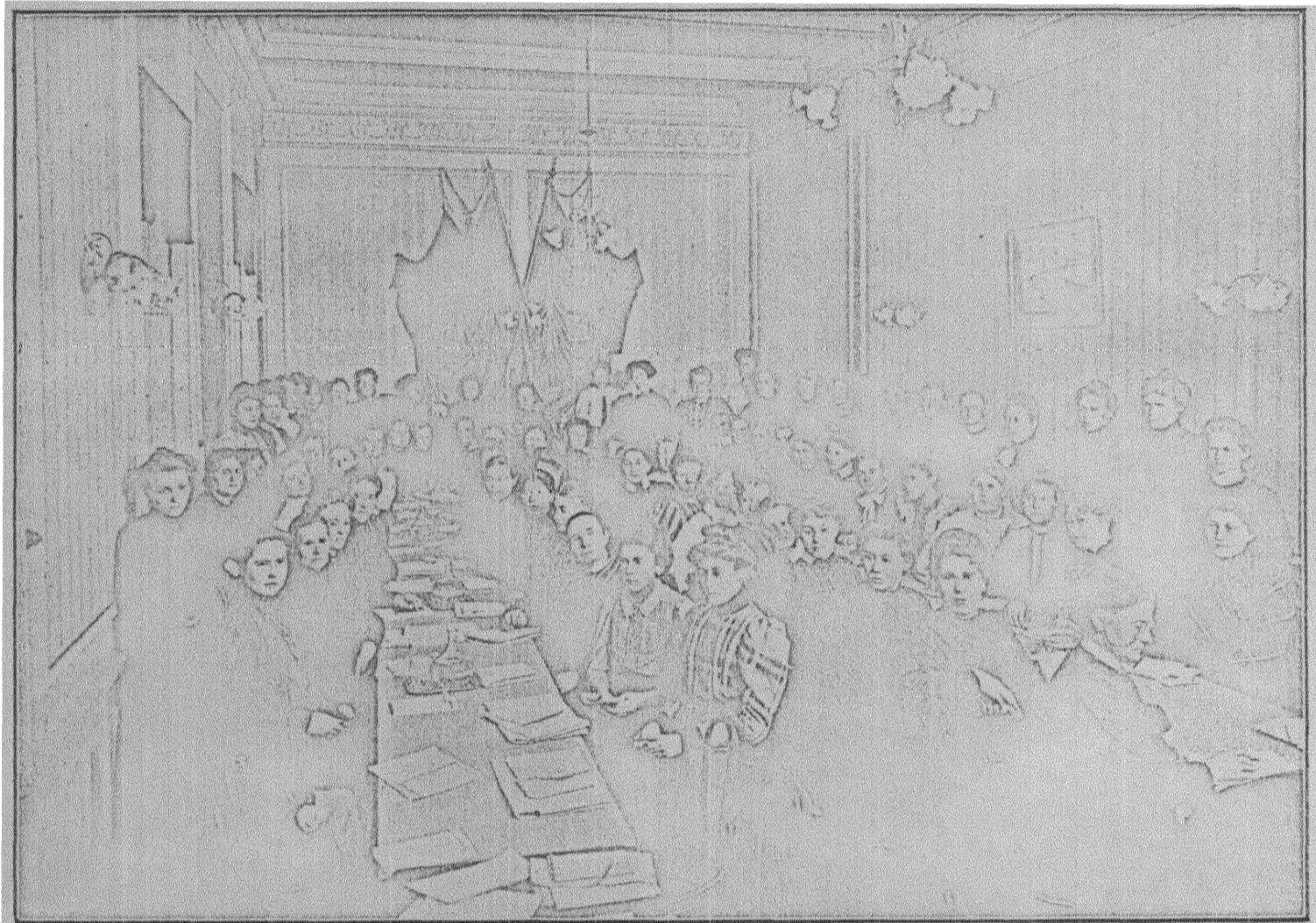
förädlade samliv med mannen — detta må sedan hava äktenskapets hemul eller icke — måtte hon sätta in allt vad hon äger bäst och starkast i hjärta och själ för att bygga upp ett nytt bättre hem åt den nu mer eller mindre hemlöse mannen på det gamlas ruiner, ett hem med högre ideal och annan trefnad än dem, som betingas af priset på mattor, möblemang och toaletter, och som tarva guldkrogens farliga och dyra stimulans för att inte kännas allt för tomma och fattiga.

Det kan ju icke bestridas att »hemkvinnans» forna uppgift att vara »hemmets värmande kakelugn», detta german-

gans kraf på en tidsenlig lösning göra upprätthållandet av det gamla hushållssystemet allt svårare. Men vilken form samlivet med mannen än i detta materiella hänsende kommer att taga, är det väl en kulturens och den högre etikens livssak så viktig som någon, att de högre andliga och personliga krafter som nämnda utveckling skall frigöra hos kvinnan, kommer detta samliv till godo för höjande af båda könen kulturplan och deras ömsesidiga utbyte af det bästa och högsta i varderas »livskaraktär». Därför kräfver och kvinnans frigörelse av henne en sträng individuell självuppföstran, som ensam kan sätta henne i

vällyckad. Att intresset hos de organiserade arbetarne varit livligt, därom vittna de många och olikartade motionerna som inlämnats till behandling, samt det förhållandevis stora antal ombud som deltog.

Det var säkert också under en viss högtidsstämning som ombuden på det bestämda klockslaget tågade in i salen och där intogo sina platser. Det gamla ordstäfvet om hjärterum vis à vis husrum kom genast i praktiken till användning, ty det var trångt om platsen och än i sista stund kommo flera ombud än man beräknat; det blev att maka ihop sig så tätt som möjligt. Under sorlet

Första Socialdemokratiska Kvinnokonferensen i Stockholm 1907.

ska kvinnoideal, vars livsinnehåll koncentrerats i de tre orden »Kinder, Küche und Kirche», icke längre håller stånd mot en ny samhällsorganisation och en ny utvecklings krav. Och lika obestridligt är det äfven, att de tiders social-ekonomiska såväl som etiska krafter verka underminerande på hemlivet i dess gamla bemärkelse äro alltför starka för att icke oemotståndligt rikta den moderna kvinnans anlag och strävanden alltmera ut från hemmet och driva henne att skapa sig en egen självständig botten att stå på. Denna tendens har redan gjort sig det starkare förnimbar på det eventuella hushållets område, det s. k. hemgårdssystemet t. ex. är bland annat otvifvelaktigt ett utslag däraf; kvinnans indragande på allt fler områden av arbetsmarknaden såväl som tjänarinnefrå-

stånd att till samhällets och släktets lycka och välfärd odla sin egen frihets nyvunna marker. Och denna sträfvan går icke minst genom njutningsbehovens förädlade så hos henne själf som hos mannen.

V. L.

Första socialdemokratiska kvinnokonferensen.

Socialdemokratiska kvinnornas första konferens har, såsom de dagliga tidningarna redan meddelat, ägt rum den 27, 28 och 29 januari, och varit — det tro vi alla äro eniga om — till alla delar

innan alla kommit på sina platser fick man tillfälle att se och igenkänna många präktiga kvinnliga partikamrater från vidt skilda delar av landet.

Det var ändå något storartadt detta, att så många kvinnliga partivänner stämt möte med hvarandra, och att de denna gång kommit hit *enbart* för att samråda om spörsmål som speciellt berörde dem som kvinnor och medlemmar i socialdemokratiska arbetarepartiet. För första gången var vi komna samman för att själfva leda våra förhandlingar, fatta våra beslut och sedan själfva bära ansvaret för desamma. Och från denna allvarliga synpunkt omfattade nog alla ombuden sina mandat.

Sedan alla ceremonier undanstökats, funktionärer valts och sista tonerna av kvinnoklubbens sångkörs härliga sånger

förklingat, började förhandlingarna. Det framgick snart att kommittén gjort klokt i att sätta agitations- och organisationsmotionerna som de första på dagordningen, ty här på detta område behöfde meningarna bryta sig och nära på alla hade något att säga eller något förslag att framkomma med i dessa konferensens egentliga hufvudfrågor. Det var ett sannt nöje att åhöra diskussionen. Talarinnorna rörde sig med ledighet, ja nära på värtalighet på dessa områden ty alla hade de sina egna dagliga erfarenheter som stöd för de tankar de förfäktade, och som en röd tråd gick en gemensam tanke genom alla anföranden "vi måste ha kvinnliga agitatorer", utan sådana komma vi ingenstädes. Äfvenledes var det betecknande för de flesta talarinnor att de i sina anföranden inlade en djup känsla, ja entusiasm för arbetarörelsens idéer förenad med ljusa förhoppningar om, att om kvinnorna i stora skaror komme med, det då komme att gå hastigare framåt i befrielsekampen.

Hela första dagen gick nära på åt till diskussionen om motionerna rörande politisk och facklig agitation och organisation, men den tiden var väl använd.

Beslutet blef, med några smärre ändringar, det av kommittén förelagda och innehåller de grundlinier hvarefter samarbetet bör ske, det uttalar följande:

"Konferensen väljer ett arbetsutskott bestående af 9 personer, därav 5 i Stockholm och 4 i landsorten. Utskottet konstituerar sig själv och väljer inom sig ordförande, sekreterare och kassör bland de i Stockholm bosatta ledamöterna.

Det åligger utskottet att ingå till soc.-dem. partistyrelsen, landssekreterariatet, arbetarekommunerna och fackförbunden med begäran om pänningemedel för verkställande av en planmässigt ordnad agitation bland kvinnorna över hela landet. Att söka anskaffa lämpliga kvinnliga agitatorer samt på bästa sätt ordna agitationen, så att denna kan ske i så stor utsträckning som möjligt. Utskottet skall tillse, att agitationen i politiskt avseende sker i full överensstämmelse med soc.-dem. arb.-part. program, och bör största uppmärksamhet ägnas åt agitationen för kvinnornas rösträttsfråga, samt bildandet av socialdemokratiska kvinnoklubbar överallt i landet, där sådana ännu ej finnas. Även bör den fackliga organisationens nödvändighet bland arbeterskorna starkt framhållas. Dagtraktamente för agitatorerna fastställas av konferensen. Vidare bör utskottet anskaffa agitationsbroschyrer och ströskrifter, vilka upplysa kvinnorna om arbetarörelsens syftemål och sprida dessa bland kvinnorna i så stor utsträckning som möjligt.

Utskottet äger att, om det så anser nödvändigt, inkalla till kvinnokonferens, och får detta då ske efter samma grundlinjer som varit rådande vid nu pågående konferens. En sådan bör dock inkallas senast 1909. Utskottet är skyldigt att inför nästa konferens lämna redogörelse för sin verksamhet samt handhavande af influtna medel och vid slutet av arbetsåret lämna rapport till såväl soc.-dem.

partiets v. u. som landssekreterariatet över agitation och ekonomi.

Utskottet bör kallas »*Socialdemokratiska kvinnokonferensens arbetsutskott.*»

Diskussionen i rösträttsfrågan blev livlig och ytterst intressant. I synnerhet var det av vikt att få höra kamraternas mening ute från landsorten. I Stockholm stodo vi i denna fråga fullkomligt främmande inför dem. Ansågo de sig kunna samarbeta med den redan befintliga kvinnliga rösträttsorganisationen eller ville de bilda egna sådana?

Att vi genom diskussionen fingo klart och tydligt besked, därom torde alla vara eniga. Landsortsombuden tycks alla ha samma uppfattning härvidlag. Man erkände fullt ut det verkligt stora arbete Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt utträttat men ansåg å andra sidan klassintressen vara så motsatta, vis å vis Landsföreningens medlemmar och kvinnorna i fackföreningarna och soc.-dem. kvinnoklubbar, att något samarbete såsom organisation betraktad knappast vore tänkbart.

Å andra sidan föreföll det onödigt att organisera arbeterskorna i egna organisationer nu då partistyrelsen satt upp fordran om rösträtt för kvinnorna på sitt dagsprogram, en åtgärd som af talarinnorna med belåtenhet omnämndes.

Det beslut man efter en ingående debatt enades om, blef säkert det klokaste som under nuvarande omständigheter kunde fattas. Konferensen beslöt att till Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt uttala sitt fulla och tacksamma erkännande för det verkligt stora arbete denna utträttat för kvinnornas rösträttsfråga i Sverige samt vidare att det måtte stå de soc.-dem. organiserade kvinnorna fritt att ingå i Landsföreningen som medlem eller ej, detta bleve hvars och ens privatsak. Ytterligare godkändes Stockh. allm. kvinnoklubbs motion i ämnet som säger:

Att de fackligt och politiskt organiserade kvinnorna överallt, antingen genom sina organisationer eller enskilt, söka bliva medlemmar av de respektive arbetarekommunerna, och därinom vid alla tillfällen hävda kvinnans lika rätt för bestämmandet av samhällets angelägenheter som männen.

Att ett energiskt arbete bedrivs bland kvinnorna för inträde i de socialdemokratiska kvinnoklubbar, och att överallt, där möjlighet finnes för nya klubbar, bilda sådana. Hänvisande till det socialdemokratiska partiprogrammet om "lika och direkt rösträtt för både män och kvinnor", uppmanas kvinnorna att mer än hittills beakta frågan om kvinnans rösträtt.

Efter förslag av fru Anna Sterky antogs som tillägg ett uttalande om erkännande av rösträttskvinnornas arbete samt att det må stå en var socialdemokratisk kvinna som så önskar fritt att tillhöra denna rösträttsorganisation.

Även antogs enhälligt, på förslag av fru Elin Lindley, "att alla socialdemokratiska kvinnoklubbar landet rundt få sig ålagt, att vid eventuella riksdagsmannaval tillsätta kommittéer, som ha i

uppdrag att bedriva en planmässig agitation för den eller de av sagda klubbar understödda kandidaterna."

Den senare delen af beslutet omhandlar fru E. Lindleys förslag rörande kvinnornas praktiska uppgifter under riksdags- och stadsfullmäktigeval. Detta praktiska förslag kommer otvivelaktigt att ha sin stora betydelse under en valkampanj. I utlandet ha kvinnorna redan länge arbetat enligt samma metod.

Måndagens plenum hade som hufvudpunkt *ogifta mödrars ställning i samhället*. Inledare var doktor Alma Sundqvist. Motion i samma fråga var, som det torde vara bekant, väckt på senaste partikongressen. Den fick emellertid ej där, i kongressens sista stund, den inledning eller utredning, som behöfdes för att ett i förhållande till frågans stora betydelse motsvarande beslut skulle kunna fattas. Denna ömtåliga motion hörde därför med rätta hemma på kvinnornas konferens, där den fick en i allo utmärkt inledning, hvilken i samband med den efterföljande diskussionen visade väg ifråga om hvad kvinnorna i denna sak ansåg vara rätt. Hvad som isynnerhet underströks under diskussionen var ett påpekandet av att okunnigheten bland kvinnorna kanske är den viktigaste orsaken till att så många bli övergivna mödrar, och att upplysning om könslivet och dess lagar är högst nödvändigt, samt även en annan sak som sagts så ofta förut, men som har så stor betydelse, nämligen att barnavård och fattigvård böra skiljas från hvarandra.

Under diskussionen växlades i sammanhang härmed, åtskilliga repliker rörande kyrklig vigsel, fria eller borgerliga äktenskap m. m. och tanken om att söka de fria äktenskapens registrering som legala, för att barnen skall få laglig rätt gent emot fadern, framfördes av en talarinna. Utskottets förslag till uttalande godkändes enhälligt av konferensen och innehåller följande:

"Även kvinna må, när hon så önskar, eller när domstol ejes anser nödigt, avlägga ed. Faderns och eventuellt moderns uppfostringsbidrag fastställas av offentlig myndighet i förhållande till varderas inkomster. En bestämmelse om att barnet under alla förhållanden bör uppfostras i moderns levnadsställning, anse vi orättfärdig. Mannen bör åläggas skyldighet att bidraga till kvinnans underhåll en månad före och minst en månad efter förlossningen, samt till alla med denna förenade omkostnader. Som ett särdeles viktigt ändamål måste anses att, där förhållandena så medgiva, barnet så länge som möjligt, men särskilt under amningsperioden, må få stanna hos modern.

Som en väl behöflig reform inom statens barnavård föreslå vi upprättande av smärre hem för ogifta mödrar och deras barn, förenade med barnkrubbor för barn till mödrar, som gå ute i arbete. Mödrarna kunde i dessa hem undervisas i husligt arbete och barnavård samt sysselsättas med arbete av olika slag, varigenom omkostnaderna delvis kunde betäckas.

I närheten av industricentra bör barnkrubbor i tillräckligt antal finnas, och dessa ställas under offentlig myndighets kontroll.

Lagen om sedligt försummade barn bör utvidgas så att den omfattar även *kroppsligt vanvårdade* barn och utan åtskillnad innefattar barn födda såväl inom som utom äktenskap. Erlägger ej mannen fastställt bidrag på rätt tid, bör kvinnan äga rätt på begäran utfå understöd av allmänna medel, utan att detta må betraktas som fattigunderstöd.

Vill mannen lämna landet på längre tid, bör han vara skyldig att i förväg betala eller ställa säkerhet för bidragets utbetalande.

Dör fader, tillfaller försörjningsskyldighet boet, där medel finnas. I annat fall utbetalas det fastställda understödsbeloppet av allmänna medel utan att detta anses som fattigvårdsunderstöd.

Barnet bör ha lika rätt att arva även fader lika med äkta barn, så framt modern, medan fadern lever, gör anspråk på sådan rätt för sitt barn.

Genom barnavårdsnämnd eller annan offentlig myndighet bör utses en person, som bevakar moderns och barnets rätt gent emot fadern. Modern bör ha rätt att, om hon så önskar, själv vara förmyndare för sitt barn.

Frågan om moderskapsförsäkring upptages till utredning.

Behandlingen av motionerna i skyddslagsfrågorna började tisdag morgon med riksdagsmannen i andra kammaren hr H. Kvarnseius som inledare. Hr Kvarnseius är tillika medlem i kommittén för skydd mot yrkesfara och har som sådan deltagit i de undersökningar kommittén anordnat, och var därför väl insatt i ämnet på alla områden. Han behandlade också frågan med stor sakkännedom och förklarade de synpunkter som enligt hans erfarenheter borde läggas till grund för en blivande skyddslagstiftning.

Som inbjudna under denna frågas behandling voro närvarande tre ombud från typografernas kvinnliga klubb och en av dessa, frkn Augusta Helin, inledde diskussionen. Hon som även alla efterföljande talarinnor framhöllo kravet på kvinnlig yrkesinspektion på alla verkstäder och fabriker där kvinnor sysselsattes samt att inspektionen skulle utsträckas till att omfatta alla mindre arbetsplatser, ja, helst även hemverkstäderna, då dessa ofta äro rena härdar för smittofarliga sjukdomar. Däremot var man emot att på något sätt inskränka arbetsområdet för kvinnorna. Man ville ej ha några särbestämmelser ifråga om nattarbete för kvinnornas vidkommande; det är sant att nattarbete ej är hälsosamt, men det kan ej sägas vara farligare för kvinnorna än för männen. Skadligheten motverkas förövrigt av de goda lönerna, vilka tillåta arbetarne att skaffa sig bättre kost. Inom hemarbetsindustrin arbeta kvinnorna ofta dagen och natten igenom för dåliga löner, varför då genom lagbestämmelser utestänga det fåtal kvinnor inom industrin från nattarbete som i alla fall fått upp sina löner så de kunna reda sig?

Konferensen beslöt efter en ingående debatt följande:

»Konferensen uppställer som sina önskemål: En skyddslagstiftning, som i största möjliga utsträckning verksamt ingriper mot det industriella arbetets hygieniska faror.

Utförliga skyddsbestämmelser för minderåriga, innefattande begränsad arbetstid, förbud mot nattarbete och mot vissa, hälsofarliga yrken.

En särskild skyddslagstiftning för kvinnor (utom barnaföderskor) anser konferensen däremot icke gagnelig.

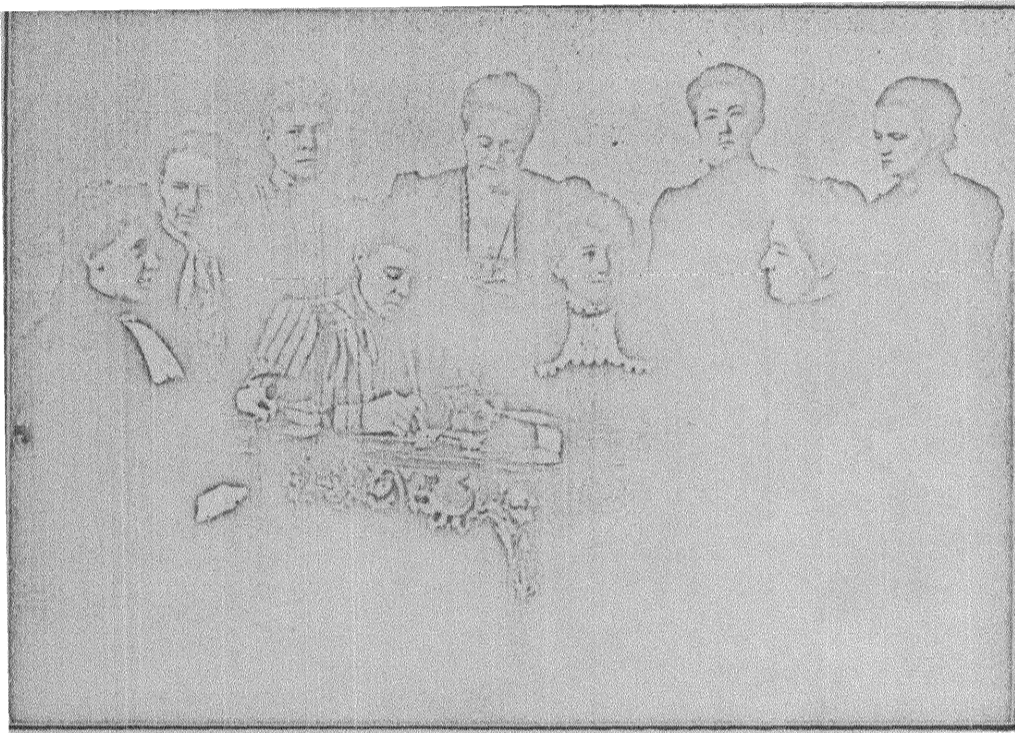
Vad nattarbete beträffar, så är detta visserligen skadligt både för män och kvinnor, men det är ej bevisat, att kvinnor lida därav mer än männen. Och bland de yrken, där kvinnor nu arbeta nattetid,

lätt tillgängliga utgångar i händelse av eldfara. Ångpanna bör ej få finnas inom samma hus som arbetslokalerna befinnas. Kvinnlig yrkesinspektion är att anse som högst nödvändig inom de industrigrenar, som sysselsätta kvinnliga arbetare.

Yrkesinspektörernas samfälliga beslut må tillerkännas laga kraft och icke som nu endast vara råd och upplysning.»

Gift kvinnas rättsliga ställning inleddes av fru Helena Ugland-Andersson. Efter en kort diskussion godkändes följande, av inledarinnan inlämnade resolution:

»Alldenstund samma förhållande numera icke existera, som då lagarna angående mannens målsmanskap över kvinnan stiftades, och alldenstund kvinnans arbetsfält blivit i vidsträckt mån ett annat än under det patriarkaliska stadiet, samt

Anna Pettersson. Amanda Horney. Anna Johansson. Elin Lindley. Elin Engström.
Aima Johansson. Betty Strand. Anna Sterky. Anna Tengdahl.

Kommittén för Kvinnokonferensen 1907.

förekomma relativt stora löner, varigenom dessa kvinnor sättas i stånd att genom f. ö. goda levnadsförhållanden motverka nattarbetets skadliga inverkan. Skulle kvinnorna nu utestängas från dessa yrken, så skulle den redan förut hårda konkurrensen inom andra sämre avlönade yrken ytterligare stiga och särskilt bleve detta helt säkert fallet uti hemindustrin, med dess okontrollerbara, ofta större delen av natten omfattande arbetstid, dess oftast dåliga arbetsförtjänst och härmed sammanhängande sanitära missförhållanden. Ej heller böra kvinnorna genom lagförbud utestängas från yrke, där de själva önska arbeta.

Ett viktigt önskemål är en utsträckt yrkesinspektion, innefattande även arbetsplatser utan maskindrift. Arbetarna böra beredas tillfälle att framställa sina anmärkningar och önskingar. Bland de hygieniska förhållanden, som särskilt böra kontrolleras äro: ventilations- och belysningsåtgärder, tillgång till friskt vatten, regelbunden rengöring av arbetslokaler och spottkoppar samt förefintligheter av

då i det praktiska livet dagligen stora svårigheter och orimliga konsekvenser uppstå på grund av föråldrade lagparagrafer i detta avseende, så uttalar socialdemokratiska kvinnokonferensen, i anslutning till det socialdemokratiska partiprogrammet — utan att giva något på hand åt en ensidig kvinnosaksrörelse — att de mänskliga rättigheterna böra utsträckas även i fråga om att sköta de ekonomiska och rättsliga angelägenheterna i egenskap av människor och självständiga individer — till kvinnan såväl som till mannen. Detta på grund av kvinnans ställning under nuvarande samhällsförhållanden och samhällets egen utveckling. Det förnedrande målsmanskapet bör då också kännas för den fritt tänkande mannen som en förnärmelse mot honom lika väl som för kvinnan, då i det dagliga livet ingen hederlig man vill draga någon fördel av sitt målsmanskap.

Konferensen uppmanar därför den socialdemokratiska riksdagsgruppen, eller den inom densamma som därtill är villig, att fortast möjligt väcka motion om änd-

ring i de lagparagrafer, som omhandla hustruns ställning till mannen, i akt och mening att utplåna detta slavmärke, lika vanhedrande för både mannen och kvinnan.»

Prostitutionsfrågan inleddes av fru Anna Johansson, Sthlm, och efterföljdes av en ganska lång diskussion, där även fru Ugland-Andersson hade ett längre anförande. Det föreföll dock som om denna fråga var den enda inför vilken konferensombuden stodo tvekande. Det föll många ord, burna av medkänsla eller indignation, men vad som kunde göras i den frågan var ej lätt att besvara. Slutligen blev den enande tanken den, att man så mycket som möjligt skulle söka hindra tillgången till prostitutionen från arbetarklassen, ty genom upplysning och högre löner kunna många räddas undan eländet. Man enades om följande uttalande:

»Konferensen uttalar sin skarpaste protest mot den för hela kvinnokönet så förnedrande prostitutionen. Då det emellertid ofta är nöd som på grund av för lågt betalt arbete är yttersta grundorsaken till att många olyckliga kvinnor hamna i prostitutionen, så uttalar konferensen att, såsom ett medel att förekomma och hindra rekryteringen till prostitutionen från arbetareklassens kvinnor, söka åstadkomma en kraftig, facklig organisation bland arbeterskorna. Genom organisation kunna arbeterskorna erinra högre löner och människovärdigare livsvillkor och sålunda förhindra, att kvinnorna av nöd tvingas in i prostitutionen. Vidare anser konferensen, att upplysning i skolorna i hälsovårdsära, synnerligast på det sexuella området, är av högsta vikt, och att den s. k. kontrollen genom besiktningen är alldeles värdelös, så länge den endast gäller den ena parten.»

Tredje dagens förhandlingar började med fattigvårdsmotionerna, varvid hr Knut Tengdahl höll inledningsföredraget.

Det var ett synnerligt ingående och verkligt intressant föredrag hr Tengdahl presterade och det framgick därutav med all önskvärd tydlighet, vilket oerhört beroende och elände för de fattiga som hela denna s. k. fattigvård innebär, ävensom att här finnes ett stort arbetsområde för kvinnorna.

Diskussionen blev ganska kort, ty tiden var dyrbar, man hade ännu flera frågor att behandla på dagordningen. Konferensen godkände ett av hr Tengdahl förelagt förslag till uttalande med Grängesbergsmotionen n:r 26 som tilläggsförslag. Förslaget uttalar att:

»Konferensen vill för sin del ytterligare understryka punkten om fattigvården i partiets kommunalprogram: 'Fattigvården ordnas efter humanitära principer, så att nöden, där den ej kan förekommas, effektivt avhjälpas utan att vid understödet låder någonting av skam, förödmjukelse eller förlust av allmänna och medborgerliga rättigheter'.

I betraktande av, att fattigvårdsutgifterna trycka särdeles ojämnt, och då hemortsrättsbestämmelserna rent av uppmuntra till tvistigheter mellan kommunerna, uttalar sig konferensen för, att hela fattigvården bekostas av staten, men

omhänderhavas av de kommunala myndigheterna, dock under statslig kontroll av avlönade inspektörer. Då det ofta på landet visat sig fördärligt, att fattigvården ligger i händerna på kommunalnämnden, oaktagadt kommunerna ha rätt att tillstå särskild fattigvårdsstyrelse, uttalar sig konferensen för, att sådan särskild styrelse alltid bör finnas och att med tillämpning av gällande rätt enligt § 15 i fattigvårdsförordningen kvinnor även inväljas, helst till lika antal med manliga ledamöter. Slutligen vill konferensen som sin mening uttala, att tiden är inne för borttagande av pastors självskrivnenhet såsom medlem i fattigvårdsstyrelse.»

I samband härmed beslöts i enlighet med från Grängesbergs kvinnoförening framställt förslag att genom kvinnornas partiorganisationer föra fram detta spörsmål i motion till nästa ordinarie partikongress, där denna fråga bör underkastas en allsidig prövning.

I skolfrågorna hade fru Kata Dahlström inledningsföredraget. Hon framhöll särskildt vilket slöseri som äger rum med tiden i folkskolorna i det kristendomsundervisningen där upptager mesta tiden, på de övriga ämnenas bekostnad, samt dops- och konfirmationsaktens oförenlighet med socialdemokraternas krav på statskyrkans avskaffande.

Diskussionen var synnerligen liflig, särskildt hade frkn Gertrud Månsson ett praktiskt anförande rörande nattvårdsfrågan. Hon påpekade föräldrarnas tanklöshet i denna sak, i det dessa vanligtvis påverkades av omgivningarna till att döpa och konfirmera sina barn, fastän de borde veta sin rätt härvidlag och att lagen ej på något sätt övar tvång på dem som ej använda dessa ceremonier.

Fru Ugland-Anderssons förslag till uttalande godkändes. Det innehöll:

»Konferensen uppmanar alla arbetarepartiets män som kvinnor att ifråga om såväl dop som nattvårdsgång allt mera verka för att dessa komma ur bruk, enär lagen ej på minsta sätt tvingar till bibehållandet av dessa ceremonier.»

Även fru Kata Dahlströms förslag i skolfrågan godkändes.

Konferensen uttalar sig för, att alla ombuden var i sin stad arbeta för att bland kvinnorna sprida full och hel förställelse för de reformkrav, som på skolans område äro oeftergivligen nödvändiga, när det gäller en fullt modern medborgarbildning, som sätter alla i stånd att delta i kampen för bättre förhållanden inom samhället. Reformkraven kunna då koncentreras i en bestämd fordran på avskaffande av den fördärliga halvtidsläsningen och införandet i skolorna av den lagenliga heltidsläsningen. Den ringa tid, som i folkskolorna står massornas barn till buds, måste utnyttjas på ett mera fruktbringande sätt. Kravet bör då ställas på avskaffandet av den tidsödande och själsmördande s. k. religionsundervisningen, och att den tidsbesparing som därigenom vunnas, må användas till inhämtande av nyttigare kunskaper. I all synnerhet naturkunskap, vari även undervisning i hygien må inbegripas, historia, samt de elementära kun-

skaperna om våra lagar och sociala förhållanden. Dessutom må tid beredas för lärandet av ett främmande språk. Konferensen uttalar sin fulla anslutning till vad i motionerna 30, 31, 32 och 54 uttalats.

Konferensen anbefaller vidare, att vi må anbefalla vår socialdemokratiska riksdagsfraktion, att denna må verka för en genomgripande reformering av vår nuvarande folkskolestadga, så att tid må beredas barnen till mera fruktbringande och allmännyttiga studier.

Dessutom uppmanar konferensen våra kvinnor att på allt sätt verka för de konfessionslösa söndagsskolorna och sago- stunderna samt för de socialdemokratiska ungdomsklubbarna, vilka utgöra en direkt fortsättning av det grundläggande uppfostringsarbetet, som påbörjats genom söndagsskole- och sagostundsarbetet.

I sammanhang härmed antogs, på förslag av frkn Signe Svensson, ännu en resolution, som gällde skolköksfrågan och vilken var av följande lydelse:

Konferensen uttalar sin sympati för den nytta skolköken ha gjort och göra beträffande undervisning i matlagning bland barnen, men uttalar önskvärdheten av att dessa skolkök utvecklas till ekonomiskolor för utbildande av praktiska husmödrar inom arbetsklassen vid ålder, då kvinnorna ha nytta därav.

Beslutet i storstrejksfrågan var såsom man kunde vänta, att kvinnorna uttalade sig för solidaritet med männen om storstrejk skall bli nödvändig.

På förslag av fru Ruth Gustavsson antog konferensen följande uttalande:

»Efter en sakrik och belysande debatt om storstrejken som yttersta kampmedel för proletariatets män och kvinnor i syfte att ernå den politiska rösträtten, hemställer konferensen till alla arbetareklassens kvinnor, att, när parollen från vår partistyreelse kommer om detta utomordentliga kampmedels upptagande till strid mot samhället och alla dess klasslagar, alla äro beredda att med hängivenhet och med deltaga i och stå solidariska med männen i denna storstrejk för erövrande av de medborgerliga rättigheterna åt alla män och kvinnor vid myndig ålder.»

Ytterligare godkände konferensen ett par uttalanden angående dels en princip, som tyvärr ej alltid i praktiken beaktas såsom den borde, nämligen att män och kvinnor böra ha lika betalt för samma arbete. Det var de kvinnliga bryggeriarbetarna i Stockholm som inlämnat motionen i denna fråga. Konferensen beslöt i enlighet med av Sv. bryggeriarbetareförbundets avdelning n:r 15 framlagda förslag med tilläggsförslag av fru Anna Sterky:

»Allmänt känd är den stora orättvisa, som inom alla yrken är rådande, att arbete ej betalas efter sitt värde, utan alltid tages hänsyn till vilken som utför detsamma. Alla omkostnader i mat, hyra, kläder m. m. ställa sig i genomsnitt lika dyra för kvinnor som för män. Konferensen uppmanar därför de fackliga organisationerna att mera än hittills beakta

denna rättvisa princip och praktiskt söka genomföra densamma.»

Under diskussionen om agitationsmotionerna behandlades även frågan om hemarbeterskornas ytterst dåliga ställning. Alla talarinnor framhöll att här var organisation ovillkorligt nödvändig, som det enda medel varigenom möjlighet till bättring kunde vinnas. Man riktade ganska skarpa angrepp mot manliga partivänners liknöjdhet härvidlag. Det är ofta de organiserade arbetarnes hustrur som i hemmen utföra detta dåligt aflönade arbete, sömnad m. m. Partivännerna agitera bland kamraterna på arbetsplatsen, men glömma bort att när deras egna hustrur arbeta för lön, de också böra ingå i fackföreningen:

Konferensen beslöt att i denna sak hos Sveriges organiserade arbetare begära full och hel solidaritet och uttalade att:

»Ingen organiserad arbetare får, om han vill anses solidarisk i klasskampen, tolerera att hans hustru eller övriga kvinnliga anförvanter, såvida de äro lönearbete, står utanför sin organisation»,

samt med följande tillägg av fru Sterky:

»Ytterligare uppmanar konferensen de organiserade arbetarne att på sådana arbetsplatser där män och kvinnor arbeta i samma yrke, agitera för deras kvinnliga yrkeskamraters anslutning till organisationen, antingen den gemensamma, eller var för sig, om detta anses mera lämpligt.»

* * *

Vi ha härmed endast i korthet omnämnt konferensens beslut och hänvisa i övrigt till protokollet, som nu föreligger färdigt att utsändas till alla ombud samt de organisationer, som låtit representera sig på konferensen.

Som soc.-dem. kvinnokonferensens arbetsutskott valdes Gertrud Månsson, Elin Lindley, Anna Sterky, Ruth Gustafsson och Kata Dahlström, Stockholm, med fru Alma Tengdahl och Signe Svensson som suppleanter; och för landsorten Anna Ekberg, Malmö, Anna Vasell, Alby, Signe Lundblad, Borlänge, och Elin Neuman, Jönköping. Till revisorer valdes fru Anna Johansson och Hildegard Ström samt frkn Hildur Lindblom.

Utskottet i Stockholm har konstituerat sig och gått i författning om att realisera det första och viktigaste av konferensens beslut, nämligen att anskaffa penningar. Vi hoppas att såväl partistyrelsen som landssekreteriatet och arbetarekommunerna ej komma att neka oss denna viktiga betingelse för all framgång.

Konferensens innebörd är ju i huvudsak detta, att kvinnorna själva skola taga hand om agitationen bland sina systrar, så att det en gång må lyckas att äntligen få dem alla med i arbetarrörelsen. Lyckas detta, och det tro vi, komma vi att underlätta männens arbete betydligt och det kommer att bliva till oerhört gagn för hela arbetarrörelsen.

Denna arbeterskornas första konferens har väckt en del uppmärksamhet, men säkert också många ljusa förhoppningar hos alla de, som inse och förstå vilken betydelse uppfostrings- och organisations-

arbetet bland kvinnorna har för hela arbetarrörelsen. Även fick konferensen mottaga många bevis på sympatihälsningar från enskilda personer och telegram från när och fjärran, och dessutom ett kärkommet besök från Finland, nämligen partivännerna frk:na M. Siilanpää och J. Ahlstedt. Dessa båda reste den långa vägen midt i vintern från Helsingfors av intresse för vårt gemensamma arbete och för att bringa oss en hälsning från sitt lands kvinnor. De kommo fastän de äro midt i sin valagitation och de båda äro uppställda som kandidater. Vi tro dock att de kände sig vara välkomna hos oss, och hoppas vi se dem nästa gång som ombud i sitt lands lagstiftande församling.

Denna de socialdemokratiska kvinnornas första konferens avslutades med tal och sång och så utbraktes ett leve för socialdemokratiska arbetarrörelsen.

Proletärhustrun sjunger vid vaggan.

Slumra min älskling! Slumra sött,
nu efter dagens lek är du trött.

Slumra! Din moder vakar.

Att reda ditt läger varmt och godt
till läcke min underkjortel du fått,
gärna jag själv försakar.

Slumra min älskling, slumra tyst,
nyss till hvila din mun jag kysst,
ensam hos dig jag sitter.

Mitt sista linne till örngåttsvar
under tårar jag sömmat har.

— Ack, fattigdomen är bitter!

Slumra min älskling! Slumra sött!
Än inga mödor din färd ha mött,
du barn utaf proletären.

Men ack! de komma nog, ty ej jag
dig mäktar bereda en bättre dag
än trälens i arbetarhären.

Slumra min älskling! Sof, blif stark,
bryt dig en bana i livets mark
till hjälp för lidande bröder.

Frihetens fana svär din ed,
ställ dig som kämpe i dessa led,
där brödrakärleken glöder.

Slumra min älskling! Slumra nu!

Hela min rikedom det är du,
för dig vill jag sträva och lida.

När andra önska att deras små
som höga herremän skola stå,
jag önskar att se dig strida;

strida som hjälte, strida djärvt
mot alla fördomar, som vi ärvt,

mot mörkrets kvävande dimma;
höja ditt svärd för människorätt —

som trampats i smuts af ätt efter ätt —
för sanningens lågande strimma.

Slumra min älskling! Slumra i rol
Det kommer en tid — så är min tro —
då höga och låga bli bröder;
då sanningens seger ljuset tänt
och strålar till hyarje hjärta vänt,
när förbrödningens gryning glöder.

(Hall.-P:n.)

Marcus.

Kvinnorna och litteraturen.

Den tankeväckande, den frisinnade, den moderna litteraturen har för arbetareklassen och kanske främst för dess kvinnor varit så godt som ett slutet rum, tillbommat med de starkaste av alla riglar, penningens. Aldrig visar sig kapitalismens förbannelse mera tung, mera hänsynslös, mera frånstötande än när den för de arbetande klasserna stänger vägen även till själens, till andens porlande källflöden, till livets eviga vatten, vetandets, skönhetens, sanningens brunnar. Vägen till dessa borde åtminstone stå öppen för alla, dess njutningar borde vara allmän egendom framför allt, ej monopol för några få. Men hur är det? Gäller icke även här, och kanske här mer än annorstädes, att *penningen* är den som bestämmer, är den suveräna makten. De goda, de tankerika, de frisinnade böckerna, böckerna av värde med ett ord, äro dyra, de ligga och locka i bokhandelsfönstren, men för att få dem får man avstå en hel dagsinkomst, ibland två, tre dagsinkomster, och det har arbetarfamiljen icke råd med, det skulle ofta betyda lekamlig svält för föräldrar och barn eller rättare en värre lekamlig svält än som råder, ty trots organisationsarbetets stora segrar lider ännu vår arbetarklass av undernäring.

Visserligen ha de allt tätare uppspi-
rande arbetarbiblioteken öppnat en liten
glänt på dörren till vetandets och den
andliga njutningens gyllene salar, men
dess tillgångar ha varit, ack, så begrän-
sade, så fruktansvärdt begränsade, fram-
för allt utanför Stockholm. Ett erkän-
nansvärdt steg framåt till att åt folket
bereda tillgång till en god och dock icke
alltför omöjligt dyr litteratur togs av bok-
förlagsfirman Björck och Börjesson med
startandet av dess 1-kronasbibliotek av
yppersta litterära halt och detta initiativ,
för vilket alla bokvänner i landet äro
skyldiga det förlaget ett stort tack, tvang
snart andra förlag att följa efter, bl. a.
förlaget Ljus, som med sina 10-öres-häfte-
ten av Strindbergs Öden och Äventyr
tagit ytterligare ett stort steg mot målet:
den goda litteraturen åt folket.

Men, om man ser saken i dess vidd,
huru väl inlåst är icke fortfarande den
yppersta litteraturen för folket och kanske
allra mest för kvinnorna, som mera sällan
än männen besöka biblioteken — detta
beror dock ibland på slöhet — och mera
sällan ha tillfällen att bevista upplysnings-
möten och litteraturaftnar, där nu sådana
på sina sparsamma ställen stå till buds.

Vad är då arbetarkvinnornas andliga spis? Jo, det är detta som är det fruktansvärda, men som icke må förtigas: i nittionio fall av hundra är våra arbetarkvinnornas andliga spis tarvlig »religiös uppbyggelse-litteratur» eller än tarvligare kolportage- och sensationsromaner! Jag har mycket ofta märkt att även den mest uppenbara »religiösa» humbugsskrift, den mest vedervärdiga vidskepelseprodukt, den allra svamligaste och kulturvidrigaste »religiösa» (i verkligheten den bittraste parodi på det som bör ligga i det starka ordet religiös) väckelseskrift hittat vägen in i arbetarehemmet. I de allra flesta fall kan man nog, då man ser en sådan, även här ställa den gamla frågan: var är kvinnan? Och så dessa litteraturens stinkande kloakbrunnar som heta kolportage-, kärleks- och sensationsromaner, dessa folk- men, framförallt kvinnosjälen förgiftande tryckalster som bära de rafflande titlarne, de kittlande rubrikerna, de smutsiga bilderna, de granna pärmarne! Är över huvudtaget en censur och en lag för tryckalster av nöden, så sannerligen här borde den ingripa. Över huvudtaget övas från tidningspressens sida en alltför slapp kontroll över den aldrig sinande floden av smutslitteratur. Brännmärktes offentligen genast vid utgivandet varje sådan ockrarbok, så skulle den ekonomiska vinsten för dess profithungriga förläggare betydligt minskas och därmed också lusten att ockra på dumheten, okunnigheten och bristen på god litteratur. Sådana förlag som så godt som endast ha till uppgift att driva dylik »litterär» smutsaffär borde varnas för, borde stämplas i alla tidningar, framför allt i arbetarpressen. Med skadedjur bör man icke ha medlidande, med giftblandare av yrket bör man göra processen kort!

Jag finner att jag håller på att skriva mig varm. Men när jag åt redaktionen av Morgonbris, efter åtskillig tvekan, lovade att då och då i arbetarkvinnornas egen tidning skriva om märkligare litteratur som utkommer, så lovade jag även mig själv, att i en första artikel säga vad här nu är sagt. Det kan sammanfattas i dessa ord: bort med den kulturvidriga, bort med den simpla litteraturen ur arbetarnas, ur arbetarkvinnornas hem! Den är kapitalismens tjänsteande.

Fredrik Ström.

Några ord från Kvinnornas fackförbund.

Under den gångna tiden efter kongressen har det inom förbundet varit rätt livligt.

Avdelningarna i Linköping och Västerås hava nu anslutit sig till förbundet och en ny avdelning har blivit bildad i Stockholm, hvilken fortast möjligt även kommer att ansluta sig till förbundet.

Vidare hava vi att anteckna det arbetsavtal som blivit genomfört i Landskrona

mellan lagerskrädderiarbetarnes sömmerskor tillhörande Sömmerskefackf. därstädes och lagerskrädderiarbetarne. Nedanstående hafva vi tagit direkt ur Landskrona-Kuriren och införa detsamma för att göra läsarinna uppmärksamma på hvad dessa arbeterskor vunnit genom sin organisation.

Lagerskrädderiarbeterskornas nya avtal.

Vad organisationen förmår.

Efter långvariga förhandlingar undertecknades härom dagen arbetsavtal emellan firman Henning Schlasberg & C:o och Landskrona Sömmerskefackförening. Avtalet skall jämväl gälla emellan de hos nämnda firman ställda skräddarne och Sömmerskefackföreningen. Hrr Henning Schlasberg & C:o garantera att avtalet hålles i helgd av samtliga hos firman anställda skräddare som önska använda kvinnlig arbetshjäp.

Ordinarie arbetstiden är genom det nya avtalet fastställd till 56 timmar pr vecka. Lördagar skall arbetet upphöra kl. 4,30 e. m. och helgdagsaftnar kl. 2. 1:a maj är fridag.

Begynnelselönen skall vara 8 öre pr timme och höjes efter 2 månaders yrkesutövning till 12 öre, efter 6 månader till 15 öre, efter 9 månader till 17 öre, efter 1 år till 18, efter 1 1/2 år till 20, efter 2 år till 22, efter 2 1/2 år till 23 öre, allt pr timma.

Arbete utfört 2 timmar före eller 2 timmar efter ordinarie tid drager 50 proc. förhöjning. Allt annat övertidsarbete, däri inberäknat sådant som utföres efter ordinarie arbetstidens slut lördags- eller helgdagsaftnar intill ord. arbetstidens början påföljande söckendag, drager ytterligare 50 proc. förhöjning.

Arbetsgivaren är skyldig tillse att bästa möjliga sanitära förhållanden råda å arbetslokalen, att städning och luftning företages dagligen och fullständig rengöring minst en gång i veckan, samt att lokalerna ordentligt uppvärmas vid kall väderlek.

Vid inträffad arbetsbrist entledigas arbeterskorna i den ordning att sist anställda först entledigas. Arbeterska som bevisligen brister i duglighet i förhållande till den normala arbetsprestationen, kan entledigas eller nedflyttas i lägre lönegrad. Anses anledningen till dylik åtgärd tvifvelaktig skall förhållandet underställas skiljedom.

Vid ny säsong början äga förut anställda arbeterskor företräde. Arbeterska som insjuknar skall efter tillfrisknandet äga återfå sin plats. Mellan arbeterska och arbetsgivare gäller 8 dagars ömsesidig uppsägningstid.

Avtalet träder omedelbart i kraft och gäller till den 1 januari 1909 med 6 månaders ömsesidig uppsägningstid. Uppsäges det ej af någondera parten prolongeras det ett år i sänder.

För sömmerskefackföreningen har avtalet undertecknats av fröken Elina Persson och för kvinnornas fackförbund af journalisten Carl Nilsson, vilken å förbundets vägnar lett underhandlingarne. Hr N. anser firman Schlasberg & C:o förtjäna en komplimang såsom en tillmötesgående och tidsenlig arbetsgivare. Utan grossh. Schlasbergs ingripande hade konflikten sannolikt ej kunnat biläggas i godo, churu arbeterskorna gjorde vad de kunde för att undvika strid.

Avtalet berör c:a 40 arbeterskor och lönerna ha höjts med i genomsnitt kr. 1:50 pr vecka under det arbetstiden sänkts från 60, 62 å 63 till 56 timmar pr vecka.

Det är tack vare sin organisation som arbeterskorna ernått dessa fördelar. Må det för de kvinnor som ännu äro oorganiserade utgå ett kraftigt manande: *Giv akt!*

Vi veta även att kvinnorna vid detta tillfälle haft en god och kraftig hjälp av manliga partivänner och hoppas vi att vid flere tillfällen våra manliga partivänner skola bistå oss, emedan de besitta en fond av erfarenheter som vi kvinnor ännu icke äga och som nu är en nödvändighet för att kunna få kraven genomförda.

Nu i dagarna hava vi litet bestyr i Uppsala, som vi hoppas skall få en fredlig och lycklig utgång, men bedja vi alla förbundskamrater hava sina tankar litet riktade till sina kamrater i Uppsala. Vi kvinnor böra vänja oss vid detta, att se utanför vår egen husknut och stadspört och känna litet för varann, längre än för och med dem som vi umgås med inom fyra väggar; då kunna vi kalla oss solidariska och då kunna vi bli starka av vår egen kraft och icke behöva lita på nåd och försyn av andra och det är väl dit vi sträva.

Mera ha vi inte rätt att meddela angående förslag till arbetsavtal och prislister denna gång, men synes det som om förbundet skulle gå raskt framåt och kommer att göra detsamma i långt mera grad, om var och en av oss är fast i sin föresats att arbeta för att organisations-tanken blir väckt hos alla kvinnliga arbeterskamrater. S.

Brev till 'Morgonbris'.

Från Eskilstuna kvinnoklubb.

Det är nu omkring ett år sedan något varit synligt i Morgonbris från vår klubb, då en kamrat, som nu flyttat från oss, skrev ett bref om klubbens arbete och betydelse för arbetarerörelsen här i Eskilstuna. Nu skulle detta brev inskränkas till att gifva några upplysningar om, hur en liten klubb af arbetarhustrur och med små resurser, ändå förmår att visa solidaritet när det gäller.

Härmed några siffror om denna solidaritet vid strejker och lockouter: 10 kr. till sågverksarbetarne i Norrland, 30 kr. till hamnarbetarne i Stockholm, 10 kr. till sömmerskelockouten i Centralpalatset, Stockholm, 50 kr. genom listor till de organiserade och 43 kr. genom samkväm till de oorganiserade arbetarne i Eskilstuna under lockouten 1905, 10 kr. till kappsömmerskefackföreningen här för agitation, 5 kr. till agitationen bland landtarbetarne i Sörmland, 5 kr. till dem som genom stadsfiskal Ramströms tjänstenit blefvo åtalade och dömda till böter efter 1:sta majdemonstrationen här i fjol.

Så har klubben vid snickeriarbetarstrejken här och lockouten 1905 anordnat fester för de strejkandes och utkastades familjer, med föredrag, sång, musik, kaffe o. s. v. för att hjälpa till att hålla modet uppe och till slut vinna segern.

Vidare har klubben organiserat kappsömmerskorna, haft möten med bageriarbeterskor och tjänstflickorsamt anordnat offentliga möten för kvinnor med praktiska föredrag, nu senast vid nyåret ett stort kvinnomöte, där fru Kata Dalström höll föredrag om »Partiprogrammet».

En god och lycklig idé synes det vara att klubben var tredje söndag i månaden har s. k. samkvämsmöte, där först en bra fråga inledes och diskuteras och sedan följer kaffedrickning och dans för en ringa afgift. Dessa möten äro offent-

liga och äro alltid besökta av många intresserade partivänner som lifligt deltaga i diskussionen och alldeles säkert göra dessa möten ett godt agitationsarbete, och skulle jag gärna vilja rekommendera denna anordning af samkväm åt klubbarna landet runt.

Vid den soc.-demokratiska kvinnokonferensen var klubben representerad af två ombud och hade till densamma lämnat flera viktiga motioner, såsom om »skyddslagstiftningen», »ogifta mödrars ställning», »fattigvårds-» och »skolfrågor», och blevo dessa jämte liknande motioner från andra klubbar, behandlade å konferensen och slutade diskussionerna i viktiga och fordrande resolutioner att tillställas olika myndigheter.

Som detta brev skulle vara kort och redogörande men tyckes få tendens att svälla ut, är det bäst att sätta punkt. Med socialdemokratisk hälsning till kamraterna i kvinnoklubbarna landet rundt från Eskilstuna kvinnoklubb genom

Ruth G—n.

Vid grafven.

*Se vänner och fränder dö
och alla till mörkret vandra,
men kanske vid dödens ö
vi träffa en gång hvarandra.*

*Ty kanske det går i ring,
i kretsång, i evigheter,
och livet det vandrar kring
från världar och till planeter.*

*Och den, som i dag går bort,
som vi under sorg beklaga,
skall kanske och inom kort
till ljusare nejder draga.*

*Ho vet, om hans lefnadstro
har ljus åt hans mörker givit
och skänkt honom all den ro,
han saknade här i lifvet.*

*Ho är det av Adams ätt,
som sanningens ord kan säga
och orätt skilja från rätt
och värdet på vägsål väga.*

Leon Larsson.

Alby social-demokratiska kvinnoklubb höll sitt andra årsmöte måndagen den 21 januari 1907 under Anna Vasells ordförandeskap. Vid protokollet Elvira Andersson. Under året hade ingått 45 medlemmar och utgått 7. Inkomsterna under samma tid voro kr. 481: 11, utgifter 465: 54, därav till sjukhjälp 105 kr., en gåva till Folkets hus 50 kr., andelår i Folkets hus 50 kr., köp av 10 andelar i kooperativa handelsföreningen 50 kr., och gåva till Mackmyrastriden 30 kr.

Till styrelse för 1907 valdes Anna Vasell, ordf., Olivia Nyberg, vice ordf., Märta Hjort, sekr., Ida Johansson, vice sekr., och Maria Borg, kassör.

Till suppleanter valdes Elvira Andersson och Henrika Henriksson. Till revisorer valdes Selma Runsten och Hulda Andersson.

Beslöts att utarbeta tilläggsstadgar angående nykterhetslöftets avläggande inom klubben.

Kvinnoklubben i Alby går sakta framåt och hoppas på att vinna ännu mer förstärkelse och tillslutning, och att kvinnorna mera allmänt skola börja förstå nyttan och nödvändigheten av vårt stora kulturarbete.

Industrias hopp.

Skiss för Morgonbris af Hjalmar Gustafsson.

Solen stod högt på himlen och fåglarne sjöngo i vild glädje den ymnigt flödande naturens lov. Vindarne fläktade sakta mellan trädens grenar, skänkande svalka åt vandrens heta kind. En liten källa porlade sakta förbi mina fötter; och glad i hågen skuttade en ekorre upp i toppen av den högsta eken. Bin fladdrade från blomma till blomma, kysande dem alla, rövande i samma ögonblick dess sötna — allt var liv och strid. En hymn till livskällan = solen stiger mot rymdernas rand — det är sommar, den korta, kärkomna förnyelsens underbara tid — — —

Borta på vägen går en ung kvinna. Hon stannar då och då och låter huvudet sjunka i handen. Hon ser sorgen och grubblande ut, hennes ögon ha en underlig vemodig glans, som man ej skådar hos många dödliga. Då jag möter henne på vägen, hälsar jag henne och frågar vem hon är. Först skakar hon blott på sitt lockiga huvud, sedan ler hon sorgset och det biter sig in i min själ, som om hennes sorg även vore min.

— Du spørjer mig, o främling, vem jag är, näväl, din fråga skall ej obesvarad bliva. Jag vill svara dig kort, rakt på sak, ty fraser har jag nödgats höra mer än nog. Jag är *Industria*, som du sett hyllas så många gånger med årens lager om panna och lockar. Och Och hvarför jag är här? Ack, — så hör då, frågare? Sedan sorlet efter festerna förtonat, då »de höge» lämnat mig allena med mina stormande tankar, går jag tyst och oförmärkt ut från staden, där de många skorstenarnas heta andedräkt liksom vill kväva mig. Här ute på den vida slätten känner jag mig lycklig, om blott för en kort stund, enär tanken på huru tusenden oskyldiga människor utpinas, ja, förgås i dessa gråsvarta fabriker, håller glädjen fjärran och medlidandets sorg nära. O, vad det gör mig förtvivlad när jag tänker på huru lång räddningens marsch dock synes vara — — —. Hon gör en kort paus, hennes ögon brinna av en helig glöd och jag tycker mig höra hennes hjärtas slag och pulsarnes snabba gång. Därpå gör hon en vitt famnande gest med handen, liksom hon i översvallande ömhetskänsla ville sluta all världens trälände millioner till sin barm, och utropar med av rörelse vibrerande stämma:

De hylla mig, de ära mig med fester och tal, de kalla min gärning för höjden av materiel kultur. Men de glömma dock alltid vilken som ytterst äro de skapande krafterna, varförutan en aldrig så genialisk tanke i handlingen finge gestalt, de glömma fabrikerens nummer, de namnlösa millionerna, männen, kvinnorna och barnen, dragarna i den kapitalistiska industrialismens ofantliga jättekvarn.

När man därför vid festliga tillfällen höjer sina skålar för mig och de talande framställa sig som *Industrias* fäder, då bulta mina pulsar med våldsamt kraft, då vill jag störta fram, rycka från hycklarne deras masker, disekera deras lilla andliga jag, slå dem till jorden, slänga dem på skrothögarna, som de göra med sina utslitna slafvar — och överlämna egen domen, fabrikerne, malmen i bergen, allt, ja allt vill jag ge åt de arbetande, åt de nyttiga, ty endast dem vill jag tjäna till lycka och glädje i fredens hägn! — — — Huru vanvettigt är icke systemet nu, vilket kapital av andlig kraft får icke ligga obrukad inom mitt rike, där allting går tempovis i enerverande fart och hotar att kväva själarna och dana deras bärare till automater livet ut, under det en hemsk sjukdom tager bo i deras flämtande lungor. Kvinnor och män, ja, de endast några år gamla barnen, — alla gå de där sida vid sida, i dag som i går och vart flyende år — är det icke århundradets största förbannelse . . . som dock måste och skall slå om i sin motsats — — —

Se, när jag ibland svävar igenom de gråsvarta husen, sedd av ingen, men själv seende allt, då hör jag så många hoppets och frälsningens ord. Jag ser ögon som låga av ett heligt hat, ett hat som endast kärleken till rättfärdigheten förmår tända i själar som lidit det jordiska Infernots alla kval. Då förefaller det mig såsom en ny värld med sin solglada skönhet och sanning stolt och segermedveten tågade fram, och med ungdomligt mod jagade den gamla med allt sitt svarta anhang på flykten. Och i denna morgondagens världiga värld vara maskinerna människornas lydiga tjänare i slående motsats till nu. Där hälsade alla *Industria*, som millionernas lyckobringande gudinna och när jag beskådat min oförgätliga drömsyn en stund, märkte jag att man redde sig till en fest, det friggjorda, alltuppehållande arbetets fest under solguld och röda fanor.

Skymningen föll på, horisonten blev blodröd, bådande storm och — räddning? Jag såg upp — men sierskan var försvunnen. Borta på vägen, strax där en skog av svarta skorstenar höjde sig, såg jag en fik af hennes dräkt. Hon gick mot sitt rike, insvept i aftonens lätta dimmor.

Från staden ljöd signal på signal. Och utkomma män, kvinnor och barn, bildande ett enda långt tåg mot hemmen, den korta vilan — och en ny arbetsdag.

Natten var nära och dess facklor, stjärnorna, började tändas. Men så sannt, som kornen spira när säningsfolket gått till ro, så växer ock fram under de tusendens krafthämtande vilostunder en befrielsens friska brodd, som ökar vår längtan till skörden, den skörd som är allas och vår.

Minneslista.

Stockholm.

Kvinnornas fackföreningsexpedition, Folkets hus, 4 tr., öppen alla vardagar kl. 10 f. m.—3 e. m., 6—8 e. m. Fredagar till kl. 9 e. m. för uppboord.

Ordf. Signe Svensson, kassörska frkn Hilma Larsson, Kvinnornas fackförbunds expedition.

Linnésömmerskefackförbundet. Ordf. Signe Svensson, Kvinnornas fackförbunds expedition, sammanträde 1:sta torsdagen i varje månad, O-salen, Folkets hus.

Sthlns damskrädderiavdelning. Ordf. hr Aug. Östberg, Bengt Ekenhjelmsgatan 5, n. b. Sammanträde 3:dje måndagen varje månad, F-salen, Folkets hus.

Klädsömmerskefackföreningen. Ordf. Signe Svensson, Kvinnornas fackförbunds expedition, sammanträde 2:dra onsdagen varje månad, G-salen, Folkets hus.

Rosettsömmerskefackföreningen. Ordf. frkn Mina Lindegren, Parkgatan 12. Sammanträden 2:dra tisdagen varje månad, Kvinnornas fackförbunds expedition, Folkets hus, 4 tr.

Badbetjäningens förening. Ordf. hr Aug. Gustavsson, Regoringsgatan 6, 2 tr. Sammanträde 2:dra söndagen i varje månad, F-salen, Folkets hus.

L. M. Ericssons kvinnoklubb. Ordf. frkn Frida Åhman, Lilla Badstugatan, norr, 3—5, 3 tr. Sammanträde 4:de onsdagen varje månad, G-salen, Folkets hus.

Liljeholmens linneklubb. Ordf. frkn Ida Skog, Lindagatan 35, 1 tr.

Kungsholms linneklubb. Ordf. frkn Emy Engkvist, S:t Eriksgränd 15, n. b.

Landsorten.

Malmö damskrädderiarebetarefackförening. Ordf. frkn Anna Nilsson, Kaptensgatan 22. Sammanträde 3:dje fredagen varje månad, Sal n:r 5, Folkets hus.

Falun, sömmerskefackförening. Ordf. frkn Mina Johansson, Kung Magnigatan 13. Sammanträden 2:dra tisdagen varje månad, kl. 1/2 9 e. m., Arbetarföreningens lokal.

Sundsvalls sömmerskefackförening. Ordf. fru Aqvilina Olsson, Östermalm 15.

Eskilstuna Kappsömmerskefackförening. Ordf. frkn Klara Rosendal, Klarahäll. Sammanträden 2:dra måndagen varje månad, rum I, Folkets hus.

Eskilstuna mössömmerskefackförening. Ordf. frkn Hildur Linde, Nygatan 11. Sammanträden 4:de måndagen varje månad, rum 4, Folkets hus.

Göteborgs kappsömmerskefackförening. Ordf. frkn Inez Pettersson, Vegagatan 40.

Göteborgs mössömmerskefackförening. Ordf. frkn Gerda Andersson, »Ny Tids» expedition.

Eslövs sömmerskefackförening. Ordf. Hilma Bengtsson, Norregatan 86. Sammanträde 2:dra onsdagen varje månad, Lilla salen, Folkets hus.

Landskrona sömmerskefackförening. Ordf. fru Anna Almkvist, Fabriksgatan 12.

Uppsala stück- och sömmerskefackförening. Ordf. frkn Emma Hedlöv, Kungsängsgatan 50. Sammanträde 2:dra tisdagen varje månad, Folkets hus.

Västerås sömmerskefackförening. Ordf. frkn Ada Andersson, Norra Blåsbogatan 3.

Linköpings sömmerskefackförening. Ordf. fru Eleonora Sandell, Box 8.

Kooperativa Syfabriken Linnéa

Rekommenderar sig till utförande af allt hvad till DAM- och HERR-UNDERKLÄDER hörer. Bland damartiklar finnes lager af Linnen, Dag- och Natt-, både finare och enklare Underkjolar, vita, kulörta. Kamköfter, Bluslif samt förkläden.

Beställningar mottages å alla sorters KLÄDNINGSSÖMNAD, samt Barnkläder.

Alla sorters ARBETSBLUSAR och ÖFVERDRAGSKLÄDER i olika storlekar finnes å lager. Beställningar emottagas äfven.

KOOPERATIVA SYFABRIKEN LINNÉA

Mästersamuelsgatan 68, n. b.

Allm. Tel. 223 96.

Stockholm.

MORGONBRIS

utkommer under 1907 i början af månaderna *maj, juli, sept., nov.* och *dec.* Pris 10 öre pr st. Kommissionärer och organisationer erhålla tidningen för 8 öre pr st. fraktfritt. Retur bör om möjligt undvikas.

Redovisning en månad efter hvarje nummers emottagande.

Rekvisioner för *ett* eller *alla* n:r sändas till *Kvinnornas fackförbunds Expedition, Folkets Hus 4 tr.*

Organiserade kvinnor	
Läs och Prenumerera på	Pris i Stockholm pr tre kvarts år G: 75, halfår 4: 60, kvartal 2: 25, och måna 0: 80. I landsorten: pr tre kvarts år G: 90, halfår 4: 60, kvartal 2: 30, och månad 0,80.
Annonsera i	SOCIAL-DEMOKRATEN
Uppmana vänner o. bekanta att hålla	Prenumeration i Stockholm på Expeditionen, Folkets Hus, half tr. I landsorten på närmaste postkontor. Allm. Tel. 68 68. Rikts. Tel. 20 91.
Prenumerera på prof en månad eller kvartal	

HVARJE FÖRSTÄNDIG HUSMODER

Begär alltid

Kooperativa Bageriföreningen

==== Framtidens ====

MAT- OCH KAFFEBRÖD

Tjänarinnebladet,

utgivet av Stockholms Tjänarinneförening, utkommer under 1907 sex gånger, och kostar för helt år 35 öre, postbefordringsavgiften inberäknad. Prenumeration kan ske inom Stockholm på Tjänarinneföreningens expedition, Grefturegatan 20 C, och i landsorten genom att till samma ställe med postanvisning insända 35 öre och tydlig adress.

Teckna andelar i
Koop. Syfabriken
Linnéa.